

Posudek bakalářské práce *Přací věty v portugalštině a italštině ve srovnání s češtinou. Srovnávací studie na paralelním korpusu InterCorp*, kterou předložil PAVEL HORÁK, Ústav románských studií FF UK, ak. r. 2023/2024.

Pavel Horák si pro svou bakalářskou práci vybral kontrastivní téma, jímž jsou přací věty v portugalštině a v italštině ve srovnání s češtinou. Na první pohled příliš úzce vymezené téma je nicméně zajímavé nejen tím, že srovnává dva románské jazyky a češtinu, ale koneckonců i samotným pojmem „přací věta“. Je totiž zřejmé, že do definice přací věty vstupuje celá řada kategorií, jako je obecně modalita, slovesný modus či otázka specifických optativních částic (jako jsou *magari* v italštině a *oxalá* v portugalštině). Bylo tedy v první řadě nutné nejprve dobře vymežit ústřední pojem, s kterým text chce pracovat, a pak v druhé řadě také otázku paralelního korpusu, kterou komplikuje nedostatečný průnik italsko-portugalské části InterCorpu. Musím nicméně hned na začátku svého posudku konstatovat, že těchto cílů bakalářská práce Pavla Horáka nedosahuje a zůstává – pravděpodobně vlivem časové tísně – nezavršeným a nezdařilým textem, jenž je jak po formální, tak obsahové stránce v této podobě bohužel nepřijatelný. Pokusím se teď vše shrnout.

Práce má na první pohled přehlednou strukturu: je rozdělená do pěti kapitol. První představuje stručný úvod, druhá se věnuje definici slovesného modu obecně a pak v jednotlivých jazycích, třetí přináší dělení vět podle modality, čtvrtá se již zaměřuje na věty přací a pátá je korpusovou studií českých protějšků vybraných přacích vět (nejprve pro italštinu, poté pro portugalštinu). Všechny kapitoly jsou nicméně velmi strohé, s naprostým minimem smysluplné a souvislé prezentace klíčových pojmů, navíc formálně natolik nezdařilé (kromě četných překlepů zde figurují i nesrozumitelné formulace), že nedosahují ani požadované úrovně. Je nutné také zdůraznit, že zde není splněna ani základní formální podmínka, totiž minimální rozsah: i když je zdánlivě se 47 stranami textu vše v pořádku, velkou část zabírá úvodní abstrakt a na konci trojice resumé; celkový počet znaků (70 223) toto potvrzuje.

Jelikož je mé hodnocení bohužel negativní, pokusím se teď pečlivě popsat a zdůvodnit své připomínky, aby má kritika měla i formativní a konstruktivní charakter.

1) Začnu s formálními náležitostmi. Myslím, že není nijak obtížné věnovat řádnou péči jak jazykové stránce, tak i formální úpravě např. způsobu, jakým jsou uváděny příklady. Ty jsou pro jakýkoli typ práce přece klíčové, a zde jsou s nimi spojeny hned dva problémy. První spočívá v tom, že diplomant se rozhodl použít své vlastní příklady (sám říká, že „všechny příkladové věty v teoretické části jsou smyšlené autorem“, s. 8), které jsou občas nesprávně, popř. nemají správný český ekvivalent (např. (7), s. 11 „Prepari la cena“ není „Připrav večeři!“; nebo (42) na s. 18 „Já comi tudo?“ není „Už jsi snědl všechno?“). Druhý se týká korpusových příkladů, u nichž export z rozhraní KonText zachovává mezery mezi slovy a interpunkčními znaménky, to vše se mělo odstranit a příklady formálně sladit s hlavním textem. Dalšími formálními závadami jsou nesčetné věty či jejich spojení, které prostě nedává dobrý smysl. Nebylo by důstojné, abych všechny tyto příklady zde vypisoval, ale pro příklad na s. 15 „Na otázku zjišťovací lze odpovědět. Ano, ne.“; s. 18 „Tento typ věty se používá k vyjádření tvrzení, informace nebo skutečnosti. Obvykle končí tečkou.“

2) Závažnější jsou formulace, které prozrazují naprostou absenci uceleného pochopení dané problematiky. Např. s. 11 „Modální vyjádření s probabilitivním charakterem se používá k vyjádření predikovaného děje jako pravděpodobného nebo domnělého. Tato forma vyjadřování také obsahuje nuance domnělosti.“; s. 15 „Věta rozkazovací neboli typicky imperativ“ (sic!) – zde nejde ani tak o překlep, byť jich je tu u klíčových pojmů nemálo, jako o to, že věta rozkazovací není imperativ. Dále třeba na s. 17 „(...) v mluveném projevu jsou vyřčeny s žadacím tónem.“; nebo na téže straně „Imperativ (sic!) je v tomto případě změkčen příslovcem *pure*.“ A tak bychom mohli pokračovat dále...

3) Každá teoretická podkapitola je chaotickou a zcela nepromyšlenou směsicí pojmů převzatých z různých zdrojů. Proč je např. klasifikace vět podle modality pokaždé jinak v závislosti na jazyce? Vždyť právě prezentace jednotné typologie vět bez ohledu na jazyk by byla zásadním krokem k definici prázdných vět ve zkoumaných jazycích. Místo toho tu máme nejdřív diskusi o slovesném modu obecně, do něhož ale diplomant hned zavleče pojem modality, jak ho definují Čermák & Zavadil (na s. 9). V části věnované portugalštině se pak vedle modu objevují pojmy modality deontické, epistemické a apreciativní. A pak nikde jinde. Na to navazuje zastaralé a pojmově neužitečné pojetí druhů vět v češtině podle Fr. Kopečného. V kapitole o italštině se diplomant pro změnu zastavuje u podrobnějšího dělení vět tázacích podle Hamplové. Kromě toho zde porůznu vyskakují pojmy, které diplomant nijak nedefinuje, jako např. *apelově orientovaný*, *ilokuční*, atd.

4) Pokud jde o praktickou část, jak už jsem zmiňoval, absence dostatečného průniku italské a portugalské části vedla – zcela rozumně a správně – diplomanta k rozhodnutí oddělit kontrastivní kapitoly a pojednat nejprve o italštině ve srovnání s češtinou a poté o portugalštině ve srovnání s češtinou. Přestože je obecně zcela v pořádku kvantifikovat různé typy překladových protějšků, je to na jedné straně potřeba nejprve kvalitativně upořádat tak, aby to dávalo smysl, na straně druhé omezit jen na dostatečně četné příklady. Zde je naopak na jedné straně součet všech vět s „desiderare che“ bez ohledu na čas a modus tohoto slovesa, na straně druhé se tu pak pracuje s procenty i tam, kde to je opravdu zbytečné (a dokonce to působí trochu komicky), když se např. uvádí že z celkového počtu 7 výskytů je 14% (tedy jeden jediný výskyt) v konjunktivu přítomném, zatímco zbylých 86% (tedy 6 případů...) je v konj. imperfekta. Nelze se samozřejmě nijak podivovat nad tím, že korpusových případů je někdy tak málo, ale výklad tomu musí být přizpůsoben.

Na závěr mi nezbyvá než vyjádřit politování nad tím, že se diplomant rozhodl navzdory všem těmto závažným nedostatkům, kterých si byl plně vědom, svou bakalářskou práci odevzdat v této podobě. Jsem proto nucen ji k obhajobě nedoporučit a hodnotit ji jako „neprospěl“.

V Praze dne 8. ledna 2024

doc. Mgr. Pavel Štichauer, Ph.D.
vedoucí bakalářské práce